סימפון בעבדים ליכא. לבטל את המקח: **הא קא חזי להו.** וסבר וקיבל: **נמלא גנב כו'.** אינו בטל בכך דהא קי"ל המוכר עבד לחבירו ונמלא גנב או קוביוסטוס הגיעו וברייתא היא [בב"ב בהמוכר פירות] (דף לב:): **קוביוסטוס.** גונב נפשות: **הגיעו.** הרי הוא שלו דסתם עבד גנב הוא: **לסטים מזויין.** דהא לא שכיח ולא קבלו עליו: **או מוכסב למלכות.** שנתחייב מיתה למלך: **קנא אית להו.** וסבר וקבל: **קיבל מסר והלך.** סימן הוא: **קיבל.** עליו את המומים משום סימפון ליכא משום דעולא איכא: **מסר.** האב לשלוחי הבעל או שהלכו[ה] שלוחי האב עם שלוחי הבעל ועולה בדרך משום סימפון איכא[ו] משום שמא תשקה ליכא דלינתהו לאחיה ולאחותה גבה: **תרקבא.** שלשה קנין: **דדינרי.** זהובים: **דשוייה שלים.** לקבל קדושיה ולא נמלך בה בכמה ובנתיה דרבי ינאי נמי אי שוו שליח לא הוו קדושין אלא בתרקבא דדינרי: **לא כסף האמור בתורה כסף צורי.** אם פירש שקלים הוי שקל צורי ואם סתם הוי מטבע הפחותה שבצורי: **ושל דריהם כסף מדינה.** לקמן מפרש לה כסף מדינה שמיינית שבכסף צורי אם שלש הוא שמיינית שבשלש צורי ואם דינר הוא שמיינית שבדינר צורי. הלכך פרוטה לא מצית למימר לפי שהיא של נחושת ובצורי מטבע של נחושת ליכא ובקדושין כסף כתיב דהא קיחה קיחה גמירי וכיון דאפיקתי' מפרוטה אלמא מידי דחשיבות בעי אוקמוה אדינר כדלקמן[ז]: ה"ג **גופא אמר רב יהודה כו': ונלנא הוא.** שכסף שכתוב בתורה דוקא כסף כתיב או שויין ו"מ דהוי כסף צורי ולא פרוטות: והרי

עד שתכנס לחופה משום דעולא. מדנקט עד שתכנס לחופה משמע דהיינו כמשנה אחרונה דפ' אע"פ (כתובות דף נז.) שאינה אוכלת בהגעת זמן עד שתכנס לחופה ותימה דבפ' אע"פ (שם) פליגי אמוראי במשנה ראשונה שאינה אוכלת בתרומה עד שיגיע זמן אי משום דעולא או משום סימפון אפ"ה במשנה אחרונה מודו כולהו דטעמא משום סימפון כדאיתא התם דקאמר התם[ט] [ובתריתא] משום סימפון והכא קאמר משום דעולא דהיינו משום שמא ימזגו וי"ל עד שתכנס לחופה לאו דוקא אלא עד שיגיע זמן וכמשנה ראשונה[א] ולפי שבהגעת זמן רגילין לעשות חופה נקט חופה והר"ר משה מגרבונה מפרש עד שתכנס לחופה הוי דוקא[ב] דקסבר אי לאו דגזרו מעיקרא משום דעולא משום סימפון לא היו מתחילין לגזור ולאסור עד שתכנס לחופה שהרי מומין לא שכיחי ורוב נשים אין בהם מום אלא מאחר שהתחילו לגזור משום דעולא שגזרו בתחילה עד הגעת זמן משום שמא ימזגו האריכו הגזירה משם ואילך עד החופה משום סימפון הואיל וכבר הולרכו לגזור עד הגעת זמן משום דעולא[ג] ולכך תלה הטעם בדעולא שהוא עיקר הדבר וגם יש ספרים דגרסי (ה) התם עד שתכנס לחופה משום דעולא ומשום סימפון ולפי"ז ניחא[ד] וקלא קשה דאמר בסמוך איכא ביייהו קבל מסר והלך במסר והלך למ"ד משום דעולא ליכא ומשום סימפון איכא ולפי' הר"ר משה ק' מאי קאמר הא כולהו אית (ו) להו דעולא והיא דסימפון[ה] כדפי' ול"ל דאמאי ביייהו לאו לפי האמת שנוהג עכשיו דאז חייסינן לסימפון אלא לפי משנה ראשונה בא לפרש מה לנו אי הוי טעמא משום דעולא או משום סימפון: והרי

קוביוסטוס. פ"ה גונב נפשות וקשה דבפ"ק דבכורות (דף ה.) אמר שאל קונטריקוס הטפסר[מ] לריב"ז גבי שקלים ובקע לגלגולת בגבוי הכסף אתה מולא מאתים ואחד ככר וי"א מנה ובנתינת הכסף אתה מולא ק' ככר משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או אינו בקי בחשבונות היה ומה ענין גונב נפשות לחסרון השקלים[ו] לכן[ז] פר"ח דקוביוסטוס משחק בקוביא[ח] והא דאמר[ט] בברכות רבה (פרשה ושלח) ויאמר שלחני כי עלה השחר[י] דקאמר ליה יעקב למלאך וכי גנב אתה או קוביוסטוס אתה שאתה מתיירא מן השחר לפירוש הקונטרס ניחא ולפירוש רבינו חננאל נמי יש לומר דאדם שמשחק בקוביא רגיל להיות עליו נושים הרבה[כ] ונטמן בפניהם: **הנהו קלא אית להו.** [כא] פ"ה וסבר וקבל וקשה לר"ת דבפרק המוכר פירות (ב"ב דף לב:) אמר בהדיא לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך ומפרש ר"ת קנא אית להו[ט] ולא שכיחי ולא חשו להו לסימפון כיון דלא שכיחי' ורבינו אליהו מקייס פי' הקונטרס דהיכא דקיבל המוכר מעות אמרינן מדלא בדק הלוקח קודם נתינת המעות הני מומין דאית להו קנא אם סבר וקבל והא דאומר לו הרי שלך לפניך מיירי קודם שנתן הלוקח מעות וקנא משמע כן התם דפריך ולימא המוליא מחבירו עליו הראייה[כא] אלמא משמע דהלוקח מוחזק: **קבל מסר והלך.** פ"ה קבל או מסר או הלך כלומר מסר האב לשלוחי הבעל או[כב] שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל וקשה דמשמע הכא דבמסר לשלוחי הבעל חייסינן לסימפון ובפרק נערה שנתפתתה (כתובות מא:) אמר[כג] רב מסירתה לכל אף לתרומה משמע דמשום סימפון ליכא למיחש[ל] לכך נראה לפרש דמסר והלך חדא מילתא היא וה"פ מסר האב לשלוחי הבעל והלך גם הוא עמהם והלכך חייסינן לסימפון דאז לא בדקינן לה עד שתהא בביתו אבל מסירה דהתם מיירי כשלא הלך עמהם דאז בדק לה מידי[כד]:

שכן אשה מקפדת על עצמה וכו'. קס"ד דר' זירא אפילו פשטה ידה וקבלה קאמר דאינה מקודשת הואיל ורגילה להקפיד על דינר דמשום דכתיב כסף בקרא ולגבי דידה לא חשיב כסף אלא דבר שרגילה בו להקפיד ומש"ה[ג ד] (קפדי) בנתיה דרבי ינאי שרגילות להקפיד על תרקבא דדינרי הכי נמי לא יתקדשו בדינר אפילו פשטה ידה וקיבלה פחות מתרקבא לא יחשב כסף לגביהו ואין זו סברא ומשני פשטה ידה לא קאמינא דאפילו בפרוטה היתה מתקדשת דכסף קרינא ביה כי קאמינא דקידשה בגיליא אי נמי דשוייה שליח[ה] ובהכי הוי פלוגתא דב"ש וב"ה דמתני' ופירש הקונטרס דבנתיה דרבי ינאי היכא דשוו שליח לא הוו קדושין אלא דוקא בתרקבא דדינרי וקשה דא"כ נתת דבריך לשיעורין כיון דאזלינן בתר כל אחת ואחת לפי דעתה דכה"ג פריך בפ"ק דגיטין (דף יד.) ובפרק חזקת הבתים (ב"ב דף כט.) גבי בר אלישיב ונראה דהכי פריך אלא מעתה כגון בנתיה דרבי ינאי וכו' וכי תימא הכי נמי דלא מתקדשי בפחות מתרקבא דדינרי א"כ נתת דבריך לשיעורין דבנתיה דרבי ינאי משום שהן עשירות לא מתקדשי בפחות מתרקבא דדינרי ואחרות מתקדשות בדינר ומשני פשטה ידה לא קאמינא דגלתה בדעתה דאינה מקפדת ומתקדשת אפי' בשוה פרוטה כי קאמינא דקידשה בגיליא אי נמי דשוייה שליח דאז כולן שוות דבפחות מדינר אינה מתקדשת ואז אינן יוצאות מכלל שאר נשים דהן יודעות שלא יתנו לשליח אלא כמו לשאר נשים[ו]: **כל כסף האמור בתורה סתם כסף צורי.** פי' הקונט' אם פירש שקלים הוי שקל צורי ואם סתם הוי מטבע פחותה שבצורי הלכך פרוטה לא מצית אמרת לפי שהיא של נחשת ובצורי מטבע של נחשת ליכא ובקדושין כסף כתיב דקיחה קיחה גמירי וכיון דאפיקתיה מפרוטה אלמא מידי דחשיבות בעי אוקמוה אדינר ולקמיה בשמעתין פי' הקונטרס דה"ג גופא אמר רב יהודה אמר רב אסי והיינו משום דאי קאי אדלעיל הוה ליה למיפרך לאלתר ליימא רב אסי שמאי[ט]: והרי

מסורת הש"ס

(א) [בכמ"י: ליכא], (ב) [בכמ"י: ולא], (ג) ב"ב לב: כתובות מ: תוספתא דב"ב פ"ד ה"ד, (ד) [בכמ"י: מוכחב], (ה) [כתובות נח.], (ו) [ל"ל ואינה. (יעב"ץ)], (ז) ב"ק לו: בכורות נ:, (ח) [בדפו"ר: שהלך האב. ועי' רש"ן], (ט) [עי' כתובות מח ע"ב, וברש"י ותוס' שם], (י) [לף יב.], (כ) [שם נח ע"א], (ל) רש"ל, (מ) [בדפו"ר: ההגמון. וכגמ' שם: הסר], (נ) [גל"ל לכ"ן], (ס) [קלא ל"ע דהא אמולין לא: אמתא הכי אמולין לא: אמתא הכי להדיא ועי' תוס' כתובות נח. ותוס' ב"ב לב: ותוס' בכורות ה. קוביוסטוס], (ע) [בראשית לב, כז], (פ) ט"ס הוא כי לא נמצא שם כן בפרק המוכר פירות ודיבור זה כתוב ג"כ בכתובות פרק אע"פ דף נח. וכתב עליו מהרש"ל שהוא ט"ס והגיה שם גירסא אחרת. [מהר"ם], (צ) [בדפו"ר: שהלך האב. ועי' רש"ן], (ק) [ל"ל רב אסי], (ר) [ועי' תוס' כתובות מח ד"ה רב אסי], (ש) [ל"ל קפריך], [בדפ"ר: קמתמ], ומדל"ל: קמתמה],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הנהו קלא אית להו פ' הקונטרס וסבר וקבל. עיין גיטין דף פו ע"א תד"ה עלולי מלכא:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה עד וכו'. יש ספרים דגרסי הכא עד שתכנס: (ו) בא"ד קשה מאי קאמר הא כולהו אית להו דעולא. נ"ב פי' ריב"ב אית ליה כולהו טעמי דעולא וסימפון: (ז) ד"ה שכן וכו' ומש"ה קאמר אלא מעתה בנתיה דרבי ינאי וכו' דשוו אית להו. וסבר וקבל למלכות. ליהרג (שם). מטא למלכות עד שהוא לגזור עליו שיהרגוהו כל מולאו (כתובות נח.). קלא אית להו. וסבר וקבל (שם). קיבל מסר והלך. קיבל עליו בעל את המומין, לסימפון ליכא למיחש, לשמא תשקה לאחיה ליכא למיחש, מסר האב לשלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, ליכא למיחש שמא תשקה לאחיה ולאחותה, דהא ליתנהו לסמפון (שם). כסף צורי. הסלע ד' דינר והדינר משקלו זהב, וכן קורין בקונסטנטינ"א לזהב דינר, והוא שוה ומחצה למשקל הכחול (ב"ק לו:). היכי דכתיב שקל הוי סלע צורי, דהוא ארבעה דינרי והיכא דלא כתיב שקל אלא כסף הוי דינר צורי (בכורות נ:). כסף מדינה. שמיינית של כסף צורי (שם עי"ש).

מוסף רש"י

נמצא גנב. שהיה גונב קודם לכן, גונב ממון, או קוביוסטוס. גונב נפשות, הגיעו. ללוקח ואין כאן מקח טעות (רשב"ם ב"ב צב:) ואין המקח בטל (כתובות נח.). לסטים מזויין. אין דרכו בכך (שם). הולג נפשות וסופו ליהרג (ב"ב שם). נכתב למלכות. ליהרג (שם). מטא למלכות עד שהוא לגזור עליו שיהרגוהו כל מולאו (כתובות נח.). קלא אית להו. וסבר וקבל (שם). קיבל מסר והלך. קיבל עליו בעל המומין, לסימפון ליכא למיחש, לשמא תשקה לאחיה ליכא למיחש, מסר האב לשלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, ליכא למיחש שמא תשקה לאחיה ולאחותה, דהא ליתנהו לסמפון גבה ואיכא למיחש לסמפון (שם).

מוסף תוספות

א. ופליגי בפלוגתא דעולא ורב שמואל ברבי יהודה דהתם (כתובות נז:) בן בג בג סבר משום סמפון ובן בתירא סבר משום דעולא. תוס' הרא"ש. ב. ובן בג בג סבר אם לא נכנסה לחופה אינה אוכלת משום סמפון ובן בתירא סבר דלסמפון לא חיישינן מהגעת זמן ואילך. שם. ג. אע"ג דאיכא ק"ו. תוס' טוק. ד. והיינו דקאמר אי משום דעולא שהחמירו עד הגעת זמן אי משום סימפון שהחמירו מהגעת זמן ואילך עד החופה. שם. ה. שם וכתוס' הרא"ש כתוב בנ"א. דהא כ"ע חיישינן לסימפון. (וליתא שם טולהו אית להו דעולא ועי' מהרש"א וכ"מ). ו. ועוד דהגיעו מפרש בקונטרס דרובם הכי איתנהו ואין נראה שיהו רוב העבדים גונבי נפשות. תוס' כתובות נח. ז. ולפי שדרך משחק בקוביא לגנוב ממון בני אדם בהטעאה ובתחבולה בפניהם ואינם מרגישים קורהו קוביוסטוס. ריטב"א. ח. לפי שמפסיד הרבה ממון בשחוק ומתחייב בהקפה. תוס' בכורות ה. ד"ה קוביוסטוס. ט. וכיון דלא יצא הקול מילתא דלא שכיחא היא ולא חיישינן להכי. תוס' ב"ב לב: י. אבל היכא דאיתנהו ודאי הוי מקח טעות. ריטב"א. כ. דפריך שם הגיעו לאו משום דרובא הכי איתנהו וש"מ דאזלינן בתר רובא ומאי פריך דלמא המוציא מחבירו עליו הראיה. תוס' כתובות נח. ד"ה הגיעו עפ"י גי' מהרש"ל. ל. ואמשנה אחרונה קאי דקתני התם לעולם לאפוקי ממשנה ראשונה. תוס' טוק. מ. וכיון דרוב נשים רגילות להקפיד על דינר הוי כאילו פירשה שלא להתקדש בפחות מדינר. תוס' הרא"ש. נ. דאם איתא דלא ניחא לה עלה רמיא לגלויי שהיא מקפדת על עצמה יותר משאר הנשים וכן בפשטה ידה וקבלה קדושין בלילא ידעה שהוא לא יתן לה אלא כקידושי שאר הנשים ומינח ניחא לה. רמב"ן. ס. אלא חחור ואומר דברי רב אסי כדי לפרשם והדר תו פריך ליימא רב אסי דאמר כב"ש. תוס' הרא"ש.

צו א ב מיי' פט"ו מהלכות מכירה הלי' יב [ג] סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סימן רלב סעיף י:

צו ג מיי' פ"ג מהלכות טוען ונטען הלכה ח ד סמג עשין לה [טוש"ע ח"מ סי' פח סעי' ח]:

והרי טענה וכו'. פ"ה מדקתני שתי כסף ש"מ קרא לאו דוקא קאמר כסף אלא אממונא בעלמא קפיד וכיון שלא פירש כמה לא מסרו אלא לחכמים ולא קיים להו לאשבועיה בצלר מהכי דאי קרא כסף דוקא קאמר נהי דמעה היא מטבע הפחותה שבצורי מיהו שתים מנא להו ומשני מה כליס שניס אף כסף שניס ומה כסף דבר חשוב אף כליס דבר חשוב כלומר שיהיו שוין שתי כסף ולאפוקי ממ"ד טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן לכן יצאו כליס למשהו כלומר שיתחייב עליהן בכל שהוא ורבותינו מפרשיס שהדינר הוי מטבע הפחות שבצורי ופריך מדקתני שתי כסף שהס מעות ולא קתני שני דהוי משמע שני דינרין ותירץ מה כליס דבר חשוב אף כסף דבר חשוב[א] ולדידי קשה בה טובא חדא דא"כ דכל כסף האמור בתורה הוא דינר היכי אתיא הך היקישא ומפיק לה הא כי אתא היקישא לאשמועינן מה כליס שניס אף כסף שניס הוא דאתא ועוד מאי קאמר מה כליס דבר חשוב וכי מחט דבר חשוב הוא והא אמר לכן יצאו כליס למשהו אלמא לא חשיבי מחטין ועוד בהדיא אמר התם איפכא מה כסף דבר חשוב אף כליס דבר חשוב וכסף כי אתא להך דרשה אתא עכ"ל ור"י הקשה על פי' רש"י כיון דמטבע פחות שבצורי היא מעה היכי שייך כלל למימר כיון דאפיקתיה מפרטה אוקמיה אדינר[ב] ה"ל למימר אמעה שהוא מטבע פחות שבצורי דבשלמא לקמן (דף יב.) דאמר כיון דאפיקתיה מפרטה אוקמיה אדינר היינו בתר דאשכחנא דפרוטה הוי שפיר כסף לגבי אמה העבריה[ג] וכיון דאפיקתיה מפרטה דהוי כסף אוקמוה אדינר דהוי דבר חשוב אבל השתא דאמר דבצורי ליכא פרוטה אלמא מטבע פחות שלהן היינו מעה נהי נמי דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר היינו בתר דאשכחנא דפרוטה הוי שפיר כסף לגבי אמה העבריה[ד] וכיון דאפיקתיה מפרוטה דהוי כסף אוקמוה אדינר דהוי דבר חשוב אבל השתא דאמר דבצורי ליכא פרוטה אלמא מטבע פחות שלהן היינו מעה נהי נמי דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר דהא בפ' שבועת הדיינים (דף לט:[ה]) משמע דהך דרשה דמה כסף דבר חשוב אתי אליבא דשמואל דלרב סבירא ליה כסף כי אתא לכפירה הוא דאתא לכן נראה לר"י כמו שפי' בשס רבותיו דדינר הוי מטבע הפחותה שבצורי ומה שהקשה רש"י דאי כל כסף האמור בתורה דינר היכי אתיא הקישא ומפקא ליה הא כי אתא הקישא לאשמועינן מה כליס שניס אף כסף שניס אתא נראה דלא קשה[ו] ליה מידי דהא אין היקש למחצה וכי היכי דגמרינן מיניה שניס גמרינן מיניה נמי דבר חשוב ומה שהקשה וכי מחט דבר חשוב הוא הא אמרי' התם לכן יצאו כליס למשהו הא נמי לא קשה דאפי' מחט יש בו חשיבות גדול שראוי לעשות בו מלאכה גדולה והא דקאמר התם יצאו כליס למה שהן לאו דוקא למה שהן אלא לאפוקי דלא בעינן שיהא הכלי שוה מעה אך שיהא שוה פרוטה ומ"מ חשיבות גדול יש שראוי לעשות בו מלאכה גדולה ומה שהקשה דבשבועות גרסי' איפכא הא נמי לא קשיא מידי דהתם היינו לשמואל דלא איצטריך ליה כסף למידי אחרינא ודריש ליה התם ללמד על כליס דבעינן דבר חשוב אבל הכא אתא אליבא דרב דמוקי כסף לכפירה ולדידיה תרוייהו דרשות נפקי מכליס שניס ודבר חשוב ומיהו לפי' זה דאמר דבצורי ליכא מעה קשה דהא כתיב (ויקרא מז) עשריס גרה השקל ומתרגמינן עשריס מעין אלמא היתה מעה בימי משה בכסף שבתורה ואומר ר"ת דגרה לא הוי מעה אלא משקל היה בימי משה שהיה שוה מעה ושוב עשו ממנו מטבע וקראוהו מעה[ג]: רב

והרי טענה דכתיב[1] כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ותנן[ו] [א]שבועת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה התם דומיא [ב]דכלים מה כלים שנים אף כסף שנים ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב והרי מעשר דכתיב[2] וצרת הכסף בידך ותנן [ג]הפורט סלע ממעות מעשר שני כסף[ד] [ה]הכסף ריבה והרי הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו [ו]ואמר שמואל [ז]הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל התם נמי [ח]כסף כסף יליף ממעשר והרי קידושי אשה דכתיב[3] כי יקח איש אשה ובעלה וגמר קיחה[4] קיחה משדה עפרון [ט]ותנן בית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה נימא רב אסי דאמר כבית שמאי אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף קצוב האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה מאי קמ"ל [י]תנינא [יא]חמש סלעים של בן [יב]שלשים של עבד [יג]חמשים של אונס ושל מפתה [יד]מאה של מוציא שם רע כולם בשקל הקודש במנה צורי [טו]ושל דבריהם כסף מדינה איצטריכא ליה דלא תנן [טז]דתניא [יז]התוקע לחבירו נותן לו סלע ולא תימא מאי סלע ארבע זוזי אלא [יח]מאי סלע פלגא דזוזא דעבידי אינשי דקרו לפלגא דזוזא [יט]איסתירא רבי שמעון בן לקיש אומר טעמייהו דבית שמאי כדחזקיה [כ]דאמר חזקיה אמר קרא[5] והפדה מלמד שמגרעת מפדיונה ויוצאה אי אמרת בשלמא דיהב לה דינר היינו דמגרעה ואזלה עד פרוטה אלא אי אמרת דיהב לה פרוטה מפרוטה [כא] מי מגרעה ודלמא ה"ק רחמנא היכא דיהב לה דינר תיגרע עד פרוטה היכא דיהב לה פרוטה לא תיגרע כלל לא

והרי טענה. שאלם טוען את חבירו ומשביעין אותו אם הודה במקצת דכתיב כי יתן איש וגו' ועליו כתיב אשר יאמר כי הוא זה דילפינן מינה (ב"ק דף קז.) שהמודה מקצת ישבע דונקרב בעל הבית התם כתיב ודרש' ליה לשבועה: **ותנן שבועת הדיינין.** אינה בפחות מטענת שתי מעות כסף ופליגי בה רב ושמואל[כ] רב אמר כפירה שתי כסף ושמואל אמר טענה עצמה שתי כסף ואפילו לא כפר בה אלא פרוטה או הודה בפרוטה חייב מ"מ מדקתני שתי כסף ש"מ קרא לאו דוקא כסף קאמר אלא אממונא בעלמא קפיד וכיון שלא פירש כמה לא מסרו הכתוב אלא לחכמים ולא קיים להו לרבנן לאשבועיה בצלר מהכי דאי קרא דוקא כסף כתיב נהי דמעה היא מטבע הפחותה שבצורי מיהו שתים מנא להו: הכי גרסי' **ומה כסף דבר חשוב אף כליס דבר חשוב.** שיהו שוים שתי כסף ולאפוקי ממ"ד התם[כא] טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן לכן יצאו כליס למה שהן כלומ' שיתחייב בכליס בכל שהו. ורבותינו מפרשיס שהדינר הוא מטבע הפחותה שבצורי ופירכא מדקתני שתי כסף שהן מעות ותירוצא מה כליס דבר חשוב אף כסף דבר חשוב ומעה דבר חשוב הוא ולדידי קשיא ביה טובא חדא דא"כ דכל כסף האמור בתורה דינר הוא היכי אתיא הך היקישא ומפקא ליה הא כי אתא היקישא לאשמועינן מה כליס שניס אף כסף שניס הוא דאתא ועוד מאי קאמר מה כליס דבר חשוב וכי מחט דבר חשוב הוא והא אמר לכן יצאו כליס למשהו אלמא לא חשיבי מחטין ועוד בהדיא אמר התם איפכא מה כסף דבר חשוב אף כליס דבר חשוב וכסף כי אתא להך דרשה אתא עכ"ל ור"י הקשה על פי' רש"י כיון דמטבע פחות שבצורי היא מעה היכי שייך כלל למימר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר[ב] ה"ל למימר אמעה שהוא מטבע פחות שבצורי דבשלמא לקמן (דף יב.) דאמר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר היינו בתר דאשכחנא דפרוטה הוי שפיר כסף לגבי אמה העבריה[ג] וכיון דאפיקתיה מפרוטה דהוי כסף אוקמוה אדינר דהוי דבר חשוב אבל השתא דאמר דבצורי ליכא פרוטה אלמא מטבע פחות שלהן היינו מעה נהי נמי דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר דהא בפ' שבועת הדיינים (דף לט:[ה]) משמע דהך דרשה דמה כסף דבר חשוב אתי אליבא דשמואל דלרב סבירא ליה כסף כי אתא לכפירה הוא דאתא לכן נראה לר"י כמו שפי' בשס רבותיו דדינר הוי מטבע הפחותה שבצורי ומה שהקשה רש"י דאי כל כסף האמור בתורה דינר היכי אתיא הקישא ומפקא ליה הא כי אתא הקישא לאשמועינן מה כליס שניס אף כסף שניס אתא נראה דלא קשה[ו] ליה מידי דהא אין היקש למחצה וכי היכי דגמרינן מיניה שניס גמרינן מיניה נמי דבר חשוב ומה שהקשה וכי מחט דבר חשוב הוא הא אמרי' התם לכן יצאו כליס למשהו הא נמי לא קשה דאפי' מחט יש בו חשיבות גדול שראוי לעשות בו מלאכה גדולה והא דקאמר התם יצאו כליס למה שהן לאו דוקא למה שהן אלא לאפוקי דלא בעינן שיהא הכלי שוה מעה אך שיהא שוה פרוטה ומ"מ חשיבות גדול יש שראוי לעשות בו מלאכה גדולה ומה שהקשה דבשבועות גרסי' איפכא הא נמי לא קשיא מידי דהתם היינו לשמואל דלא איצטריך ליה כסף למידי אחרינא ודריש ליה התם ללמד על כליס דבעינן דבר חשוב אבל הכא אתא אליבא דרב דמוקי כסף לכפירה ולדידיה תרוייהו דרשות נפקי מכליס שניס ודבר חשוב ומיהו לפי' זה דאמר דבצורי ליכא מעה קשה דהא כתיב (ויקרא מז) עשריס גרה השקל ומתרגמינן עשריס מעין אלמא היתה מעה בימי משה בכסף שבתורה ואומר ר"ת דגרה לא הוי מעה אלא משקל היה בימי משה שהיה שוה מעה ושוב עשו ממנו מטבע וקראוהו מעה[ג]: רב

מעות כסף ופליגי בה רב ושמואל[כ] רב אמר כפירה שתי כסף ושמואל אמר טענה עצמה שתי כסף ואפילו לא כפר בה אלא פרוטה או הודה בפרוטה חייב מ"מ מדקתני שתי כסף ש"מ קרא לאו דוקא כסף קאמר אלא אממונא בעלמא קפיד וכיון שלא פירש כמה לא מסרו הכתוב אלא לחכמים ולא קיים להו לרבנן לאשבועיה בצלר מהכי דאי קרא דוקא כסף כתיב נהי דמעה היא מטבע הפחותה שבצורי מיהו שתים מנא להו: הכי גרסי' **ומה כסף דבר חשוב אף כליס דבר חשוב.** שיהו שוים שתי כסף ולאפוקי ממ"ד התם[כא] טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן לכן יצאו כליס למה שהן כלומ' שיתחייב בכליס בכל שהו. ורבותינו מפרשיס שהדינר הוא מטבע הפחותה שבצורי ופירכא מדקתני שתי כסף שהן מעות ותירוצא מה כליס דבר חשוב אף כסף דבר חשוב ומעה דבר חשוב הוא ולדידי קשיא ביה טובא חדא דא"כ דכל כסף האמור בתורה דינר הוא היכי אתיא הך היקישא ומפקא ליה הא כי אתא היקישא לאשמועינן מה כליס שניס אף כסף שניס הוא דאתא ועוד מאי קאמר מה כליס דבר חשוב וכי מחט דבר חשוב הוא והא אמר לכן יצאו כליס למשהו אלמא לא חשיבי מחטין ועוד בהדיא אמר התם איפכא מה כסף דבר חשוב אף כליס דבר חשוב וכסף כי אתא להך דרשה אתא עכ"ל ור"י הקשה על פי' רש"י כיון דמטבע פחות שבצורי היא מעה היכי שייך כלל למימר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר[ב] ה"ל למימר אמעה שהוא מטבע פחות שבצורי דבשלמא לקמן (דף יב.) דאמר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר היינו בתר דאשכחנא דפרוטה הוי שפיר כסף לגבי אמה העבריה[ג] וכיון דאפיקתיה מפרוטה דהוי כסף אוקמוה אדינר דהוי דבר חשוב אבל השתא דאמר דבצורי ליכא פרוטה אלמא מטבע פחות שלהן היינו מעה נהי נמי דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר דהא בפ' שבועת הדיינים (דף לט:[ה]) משמע דהך דרשה דמה כסף דבר חשוב אתי אליבא דשמואל דלרב סבירא ליה כסף כי אתא לכפירה הוא דאתא לכן נראה לר"י כמו שפי' בשס רבותיו דדינר הוי מטבע הפחותה שבצורי ומה שהקשה רש"י דאי כל כסף האמור בתורה דינר היכי אתיא הקישא ומפקא ליה הא כי אתא הקישא לאשמועינן מה כליס שניס אף כסף שניס אתא נראה דלא קשה[ו] ליה מידי דהא אין היקש למחצה וכי היכי דגמרינן מיניה שניס גמרינן מיניה נמי דבר חשוב ומה שהקשה וכי מחט דבר חשוב הוא הא אמרי' התם לכן יצאו כליס למשהו הא נמי לא קשה דאפי' מחט יש בו חשיבות גדול שראוי לעשות בו מלאכה גדולה והא דקאמר התם יצאו כליס למה שהן לאו דוקא למה שהן אלא לאפוקי דלא בעינן שיהא הכלי שוה מעה אך שיהא שוה פרוטה ומ"מ חשיבות גדול יש שראוי לעשות בו מלאכה גדולה ומה שהקשה דבשבועות גרסי' איפכא הא נמי לא קשיא מידי דהתם היינו לשמואל דלא איצטריך ליה כסף למידי אחרינא ודריש ליה התם ללמד על כליס דבעינן דבר חשוב אבל הכא אתא אליבא דרב דמוקי כסף לכפירה ולדידיה תרוייהו דרשות נפקי מכליס שניס ודבר חשוב ומיהו לפי' זה דאמר דבצורי ליכא מעה קשה דהא כתיב (ויקרא מז) עשריס גרה השקל ומתרגמינן עשריס מעין אלמא היתה מעה בימי משה בכסף שבתורה ואומר ר"ת דגרה לא הוי מעה אלא משקל היה בימי משה שהיה שוה מעה ושוב עשו ממנו מטבע וקראוהו מעה[ג]: רב

שתתן לו שוב כלום. ולקמיה מסיק מילתיה[ט] ואמר וקידושי אשה לב"ש מאמה העבריה נפקא ליה וכו' אלא דפרכיה גמרא ולא שבקיה לאסוקי למילתי': לא

מסורת הש"ם

א) שבועות לח: בכורות נ: ב"מ נה, ב) [שבועות לט:], ג) [מעשר שני פרק ב מ"טו], ד) [ברש"י כסף כסף ריבה, וכ"ה בבכורות נ ע"ב. ועיין רש"ש], ה) ב"מ מז. בכורות כה. נ: מעילה יד: תמורה מז: ערכין כט, ו) [בבכורות נ: איתא יליף קודש קודש ממעשר וע"ש ברש"י], ז) [בבכורות נ: איתא ויאמר מנא לן כסף ותנן בש"ס בדיר ובשה דיר וכה"ל וכו'], ח) לעיל ב, ט) בכורות מט: ע"ש, י) [ל"ל דתנן], כ) ב"ק לו: ל. בכורות נ:, מ) עיין מיסתירא בכתובות סד. לג: גיטין מה: ב"מ קב: סוכה כב: בכורות נ: (ערכין כט) ב"ב קס: ב"ק לו:, מ) [לקמן יד: טז.], נ) [בשבועות לט ע"ב], ס) [שבועות מ ע"ב], ע) ל"ל כל. רש"ל, פ) [ויקרא מז, יט. ובב"מ נד ע"ב רש"י מבא מספוק טו שם ושם הסיום והיה לון], צ) [ב"מ נו ע"ל], ק) [בדפו"ר: היקן], ר) [בדפו"ר: ואומר], ש) [עיין בר"ש מדעבורא, ורש"ש], ת) [שם ד"ה מה],

תורה אור השלם

1. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו
2. וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ:
דברים יד כה
3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א
4. וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרֹן בְּאָזְנֵי עַם הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ אִם אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי נָתַתִּי כֶסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת מֵתִי שָׁמָּה: בראשית כג יג
5. אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנָיִךְ אֲשֶׁר לוֹ יְעֻדָּה וְהֻפְדָּה לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לִמְכָרָהּ בְּבֶגְדוֹ בָהּ:
שמות כא ח

מוסף תוספות

א. והשתא אתי קרא לגרועי דסגי במעה ולא בעי דינר אבל לפי המסקנא דאמרינן כסף קצוב אתי כלים לאסופי דבעינן מעה ולא סגי ליה בפרוטה. תוס' הרא"ש.
ב. הלא מעולם לא היה בכלל פרוטה אלא כסף דקרא הוא מעה שהוא המטבע הפחות שבצורי. שם. ג. דגרה הוא משקל קטן שיש מהם עשרים בשקל ואונקלוס לפי דורו תרגם שבימיו היה מטבע ששמו מעה שהיו מהם עשרים בשקל. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

צח א מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען הלכ' ג ג סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סימן פח סעי' ג:
צט ב מיי' פ"ז מהל' ערכין והקדש ח סמג עשין קלב:
ק ג מיי' פי"ג מהלכ' בכורים הלכה ו סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שה סעיף ג:
קא ד מיי' פי"ג מהל' מקו' ממון הלכה ג סמג עשין סז:
קב ה מיי' פ"ג מהל' נערה בתולה הלכה ג סמג עשין נג:
קג ו מיי' שם פ"ג הלכ' ג סמג לאוין פז ועשין נה:
קד ז מיי' פ"ג מהל' חובל ומזיק הל' ט סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן מכ סעיף מג:
קה ח מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף מב:

גליון הש"ם

גמ' ושל דבריהם כסף מדינה. עיין כתובות דף סז ע"ג תוד"ה אמר אביי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מפרטה מאי מגרעה: (ב) תוס' ד"ה והרי וכו' ולא קשה ולא מידי דהא אין היקש:

מוסף רש"י

והרי טענה. שאלם טוען לחבירו כך וכך מסרתי לך (בכורות נ:). שבועת הדיינין. שהדיינים משביעין ע"י הודאת מקצת הטענה, שלימדוה מתחר יאמר כי הוא זה (שמות כב) (שבועות לח:). הטענה. שהשבועה באה על ידה לא תהא פחות משתי כסף (שם). שתי כסף. שתי מעות כסף, דהא שתי לשון נקבה היא וכן שלים הדינר (שם). וההודאה. שמתחייבתו לשבע, לא תהא פחות מפרוטה, וגמ' פליגי רב ושמואל בפרוטה זו, אם תמוך שתי כסף של טענה היא, או לריך שתהא טענת הכפירה של כסף שתי מעות כסף לגבי פרוטה של הודאה (שם). אף כסף שנים. תחלת גתינה ב' כסף ועלה קאי כי הוא זה (שבועות לט:). ומה כסף דבר חשוב. ומעה כסף הוי חשוב, אף כלים דבר חשוב. ולא כל דהו ממש (בכורות נ:). הפורט סלע ממעות מעשר שני. מדמי מעות מעשר שני, שהיו לו פרוטות ורולה להחליפן בסילעי כסף [להעלות לירושלים (ב"מ מה.)] מפני משוי הדרך, והתם מפיס פלוגתא ב"ש אומרים בכל הסלע מעות כו', ומיהו שמעינן מינה דמכר המעשר בפרוטות ומתיב ונתת בכסף (בכורות נ:). כסף הכסף ריבה. תלתא זימני כתיב התם כסף, ונתת הכסף, ולרת הכסף, ונתת בכסף, וריבה כל מילי (שם). על שוה פרוטה. והיינו נתשת (שם). מחולל. כדאמרן דאימעוט מאוגאה, וטעות נמי ליכא לממיר בהו דמאן טעה (ב"מ נז.). בפרוטה. של נחשת (לעיל ב.). קצוב. דאיכא שלשים חמשיס, אבל בכל הך דפרכינן ליכא קלבה (בכורות נ:). שלשים של עבד. כגעני (שמות כא לב) מזק שור מועד שהרג את העבד. (לקמן יז.). שנתנה תורה קצבה שלשים שקלים (כתובות מ.). וכולן בשקל הקדש. דהוו עשרין מעין ואותן מעין שבמעות מנה לורי (שם מט:). התוקע לחבירו. המכהו כנגד אזנו, לשון מורי (ב"ק לו: ושם צ. על אזנו). ל"א תוקע ממש (שם ושם). המכה את חבלו בחזנו, לשון מורי בב"ק, וכאן שמעתי תוקע ממש, שתקע בפיו בחזנו, ורחיה לשון מורי בב"ק (וכאן שמעתי) אל תהי בתוקעי כף (משלי כב כו) שמכין בכפס על כף חבריהס להיות ערבים בשביל אחרים (בכורות נ:). נותן לו סלע. משוס בושת (ב"ק צ.). דמי בושתו מלבד לער וזקן ורפוי אם יפגס שם (שם לו:). אלא מאי סלע פלגא דזוזי. וקמ"ל רב אשי דלא תימא סלע לורי ליתיב ליה דהוא אלבע זוז, אלא סלע מדינה דהוא פלגא דזוזא, שמיתת שבסלע לורי (בכורות נ:). והפדה מלמד שמגרעת מפדיונה. מדלא כתיב וגפדה, משמע והפדה שאף האדון מסיע בפדיונה (לקמן יד:).